

2

Cyd-destun

Mae pymtheg partneriaeth ar hyd a lled Cymru ynghyd ag Addysg Oedolion Cymru yn cyflwyno rhaglenni dysgu oedolion. Mae'r partneriaethau'n derbyn cyllid gan Lywodraeth Cymru drwy'r awdurdod lleol, ac eithrio Addysg Oedolion Cymru, sy'n derbyn cyllid ar gyfer dysgu oedolion trwy Lywodraeth Cymru fel coleg addysg bellach. Mae aelodaeth y partneriaethau yn amrywio o ardal i ardal, ond bydd y rhan fwyaf ohonynt yn cynnwys darpariaeth a gynigir gan yr awdurdod lleol, coleg addysg bellach a sefydliadau gwirfoddol.

Yng Ngorffennaf 2019, gwnaeth y Gweinidog Addysg ddatganiad yn amlinellu ymateb ffurfiol Llywodraeth Cymru i'r ymgynghoriad ar gynigion ar gyfer ailstrwythuro darparu ac ariannu dysgu oedolion yn y gymuned yng Nghymru, ac ar y camau nesaf ar gyfer y sector.

Eleni, cynhaliodd Estyn arolygiad peilot o Addysg Oedolion Cymru.

Crynodebau sector: Dysgu oedolion yn y gymuned

Safonau

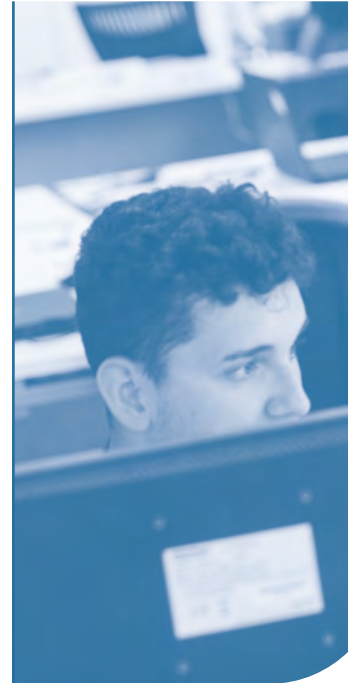
Yn gyffredinol, mae dysgwyr sy'n oedolion yn gwneud cynnydd cadarn yn eu hastudiaethau yn y tymor byr a'r tymor hwy, ac maent yn cwblhau'u cyrsiau a'u cymwysterau yn llwyddiannus ar gyfraddau da. Mae llawer o ddysgwyr sy'n oedolion yn ennill achrediad drwy eu hastudiaethau.

Ar gyrsiau llythrennedd, mae'r rhan fwyaf o ddysgwyr sy'n oedolion yn gwneud cynnydd cryf tuag at eu nodau personol. Mae dysgwyr ar gyrsiau llythrennedd uwch yn ymchwilio i feysydd diddordeb ac yn siarad yn fanwl am destunau sy'n bwysig iddynt yn eu bywydau bob dydd a'u gwaith. Ar gyrsiau rhifedd, mae llawer o ddysgwyr yn dangos bod ganddynt ddealltwriaeth dda o rifedd sylfaenol, fel adio syml a chyllidebu yn y cartref. Mewn dosbarthiadau lefel mynediad ar gyfer Saesneg fel Ail Iaith neu Iaith Ychwanegol (SSIE), mae dysgwyr yn siarad Saesneg syml yn hyderus ac yn deall brawddegau wedi'u hysgrifennu mewn Saesneg syml. Mae dysgwyr mwy datblygedig yn siarad Saesneg yn gymharol rugl ac yn gywir o ran ynganiad a goslef. Gallant ysgrifennu brawddegau cymhleth yn gywir, ac maent yn ysgrifennu'n dda mewn gwahanol genres ar gyfer cynulleidfaoedd gwahanol. Mae dysgwyr llai datblygedig mewn medrau digidol yn gwneud cynnydd cadarn mewn rheoli ffeiliau sylfaenol a datblygu'u dealltwriaeth o ystod o systemau gweithredu. Mae dysgwyr mwy datblygedig yn datblygu medrau mewn prosesu geiriau, mewn defnyddio taenlenni a chreu cronfeydd data syml. Nid yw ychydig o ddysgwyr yn gwneud cynnydd digon cyflym mewn medrau digidol am nad yw'r dulliau addysgu yn ymestyn dysgwyr o allu uwch yn briodol. Mae ychydig o siaradwyr Cymraeg yn defnyddio'r Gymraeg yn y dosbarth gyda'u cyfoedion ac yn cyfnewid cyfarchion a sgysiau syml gyda'u tiwtoriaid a'u cyfoedion. Fodd bynnag, yn gyffredinol, nid yw dysgwyr sy'n oedolion yn datblygu nac yn ymestyn eu medrau Cymraeg presennol yn ddigonol drwy eu rhaglenni dysgu.

Daw llawer o ddysgwyr sy'n oedolion i'w cyrsiau o ardaloedd difreintiedig ac maent yn wynebu amgylchiadau personol heriol. Mae bron bob dysgwr yn rhagweithiol ac yn frwdfrydig ynglŷn â'u dysgu. Maent yn mynychu'n rheolaidd ac yn aml yn teithio pellteroedd hir i gymryd rhan mewn dosbarth. Mae llawer o ddysgwyr yn caffael medrau bywyd a medrau cyflogaeth gwerthfawr. Maent yn cynyddu'u hyder a'u mwynhad o fywyd trwy ddysgu, gyda llawer o ddysgwyr yn symud ymlaen i astudiaeth bellach, cael dyrchafiad yn y gwaith neu fynd i mewn i gyflogaeth. O ganlyniad i'w hymgysylltiad â dysgu, mae llawer o rai eraill yn ymgymryd â rolau gweithredol yn eu cymunedau, er enghraifft ymuno â grwpiau lleol a gwasanaethu ar bwyllgorau.

Addysgu a dysgu

Mae'r rhan fwyaf o diwtoriaid yn cynllunio gwersi'n effeithiol gan roi ystyriaeth dda i'r lefelau dysgu a phrofiad amrywiol a welir mewn dosbarthiadau dysgu oedolion. Maent yn cydbwysu cyflwyniad priodol i agweddau newydd ar y pwnc gydag ystod o gyfleoedd y gall dysgwyr o alluoedd a diddordebau gwahanol ymgysylltu â nhw. Mae'r rhan fwyaf o gynorthwyrwyr addysgu yn gweithio'n effeithiol gyda thiwtoriaid ac yn cefnogi dysgu yn dda. Yn y rhan fwyaf o achosion, mae tiwtoriaid yn defnyddio technegau holi yn ofalus i gynnwys dysgwyr mewn trafodaeth

Crynodebau sector: Dysgu oedolion yn y gymuned

a datrys problemau. Mae hyn yn helpu dysgwyr i ddatblygu medrau cyflogaeth a medrau cymdeithasol da, fel gwrando gweithredol, ac yn aml mae'n helpu dysgwyr llai hyderus i leisio'u barnau a ddadleuir yn briodol mewn awyrgylch cefnogol. Yn y rhan fwyaf o achosion, mae tiwtoriaid yn defnyddio dulliau addysgu sy'n helpu dysgwyr i ddatblygu medrau dysgu annibynnol fel medrau ymchwil ac adolygu, sy'n arwain at aseiniadau sy'n cynnwys dadleuon da. Mae'r rhan fwyaf o diwtoriaid yn defnyddio ystod ddiddorol o ddeunyddiau i gefnogi dysgu, er mai ychydig iawn o ddeunyddiau sydd ar gael yn ddwyieithog.

Mewn ychydig iawn o achosion, nid yw cynlluniau tiwtoriaid yn rhoi ystyriaeth ddigon da i anghenion dysgu unigol dysgwyr. Maent yn treulio gormod o amser yn cyflwyno deunydd. Mae hyn yn arafu rhediad y wers ac mae meddwl dysgwyr mwy abl yn crwydro.

Mae llawer o diwtoriaid yn ymgorffori gweithgareddau medrau llythrennedd, rhifedd a medrau digidol yn dda mewn gwarsi. Mae'r gweithgareddau hyn yn fwyaf buddiol pan fyddant yn adlewyrchu problemau bob dydd y gallai dysgwyr eu hwynebu yn y gwaith neu yn eu bywydau teuluol a chymdeithasol. Er enghraifft, mae tiwtoriaid yn annog dysgwyr SSIE sy'n ymarfer pasio'r prawf gyrru theori i weithio gyda phartner i ddarllen y llawlyfr yn uchel a phenderfynu ar ateb.

Arweinyddiaeth a rheolaeth

Mae'r rhan fwyaf o uwch arweinwyr wedi gweithio'n effeithiol gyda rhanddeiliaid i lunio gweledigaeth glir ar gyfer y bartneriaeth, gyda strategaethau wedi'u cyfleu'n dda a disgwyliadau priodol o uchel. Mae dealltwriaeth dda gan y rhan fwyaf o lywodraethwyr o waith y bartneriaeth. Cynigiant her a chymorth cadarn. Rhoddant ystyriaeth dda i flaenoriaethau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol. Mae dealltwriaeth dda o'u rolau a'u cyfrifoldebau gan y rhan fwyaf o'r staff sy'n arweinwyr canol. Mae uwch arweinwyr ac arweinwyr canol yn monitro ac yn olrhain cynnydd dysgwyr yn effeithiol ac maent yn cynnal cyfarfodydd rheolaidd, sy'n helpu sicrhau cysondeb ar draws y bartneriaeth. Mae'r bartneriaeth yn cynnig cyfleoedd rheolaidd i staff hyrwyddo'u dysgu proffesiynol. Fodd bynnag, nid yw'n cynnig digon o gyfleoedd i diwtoriaid i rannu arfer ac adnoddau ar draws y bartneriaeth i wella addysgu a dysgu. Mae diffyg manylder ym mhrosesau hunanwerthuso'r bartneriaeth ac nid yw'n defnyddio ystod ddigon eang o dystiolaeth; nid yw'r prosesau hunanwerthuso ychwaith yn canolbwyntio digon ar effaith gweithredoedd. Mae cynlluniau datblygu ansawdd yn pennu'r meysydd i'w gwella yn glir, ond mae targedau'n rhy generig mewn llawer o achosion. Mae dealltwriaeth glir o'r gyllideb gan uwch arweinwyr a llywodraethwyr. Cymerant fesurau priodol i sicrhau bod y gyllideb yn cyfateb yn dda i anghenion y bartneriaeth ac i gynnal gwarged bach.

Addysg Oedolion Cymru

Cafodd dysgwyr Addysg Oedolion Cymru eu hannog i ehangu eu hymwybyddiaeth o wahaniaethau diwylliannol ac amrywiaeth gwahanol rannau o Gymru. Manteisiodd dysgwyr ar y cyfle i ymestyn eu geirfa a deall diwylliannau eraill trwy deithiau a drefnwyd iddynt. Mae'r gweithgareddau ychwanegol hyn wedi helpu i gynyddu hunan-barch dysgwyr a'u hyder i integreiddio i gymunedau heblaw am eu cymuned eu hunain.

I gael mwy o wybodaeth, darllenwch ein **hastudiaeth achos**

